

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	16
---	----

СЕКЦІЯ 12. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО ПРАВА

<i>Харитонов Євген Олегович</i> КАТЕГОРІЇ «ЦІННОСТІ», «ПРИВАТНІ ПРАВА» ТА «ІНТЕРЕСИ» У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	18
<i>Давидова Ірина Віталіївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	22
<i>Мінченко Раїса Миколаївна, Мінченко Дар'я Анатоліївна</i> ОБОВ'ЯЗКОВА СИЛА РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ.	24
<i>Некіт Катерина Георгіївна</i> СУЧАСНІ РЕГУЛЯТОРНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ЦИФРОВИХ АКТИВІВ.	28
<i>Сафончик Оксана Іванівна</i> ОКРЕМІ АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	31
<i>Чанишева Аліна Рашидівна</i> МІСЦЕ АКЦЕСОРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ СПЛАТИ НЕУСТОЙКИ В СТРУКТУРІ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ВІДНОСИН	33
<i>Адамова Олена Семенівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ДОГОВОРІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ...	36
<i>Бабич Ірина Григорівна</i> ФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	39
<i>Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна</i> ОЗНАКИ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	42
<i>Глиняна Катерина Михайлівна</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ.	44
<i>Завальнюк Сергій Володимирович</i> КВАЛІФІКОВАНІ ДЕФЕКТИ ЯК ВИД ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ.	47
<i>Зубар Володимир Михайлович</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВУ ПРИРОДУ ВЕДЕННЯ ЧУЖИХ СПРАВ БЕЗ ДОРУЧЕННЯ.	48
<i>Калітенко Оксана Михайлівна</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СПАДКОВОГО ПРАВА: НОВІ ОБ'ЄКТИ ТА МОДЕЛІ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ	51
<i>Кривенко Юлія Василівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРАВ КРЕДИТОРІВ У СПАДКОВИХ ВІДНОСИНАХ	53
<i>Матійко Микола Володимирович</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ.	55
<i>Омельчук Олександр Сергійович</i> ЕМОЦІЙНІ ФЕЙКИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРИЯТЯГНЕННЯ ДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.	59
<i>Orzikh Yurii Hennadiiovych</i> REFLECTIONS ON THE EXPERIENCE OF TRANSLATING UKRAINIAN LEGAL TERMINOLOGY INTO ENGLISH: IN SEARCH OF A COMMON DENOMINATOR	62

прогалин, слід зазначити, що законодавець передбачає аналогію як елемент механізму правового регулювання. Тому правильніше говорити про типові способи подолання прогалин, а не про нетипові [1, с. 109].

Зазначене підкреслює необхідність дослідження кваліфікованих дефектів як особливого виду прогалин у цивільному законодавстві. Це сприятиме подальшому вивченню феномена прогалин та шляхів їх подолання.

Список використаних джерел:

1. Клім С. І. Класифікаційна характеристика прогалин у цивільному праві України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2012. № 4. С. 106–111.

2. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII : станом на 15 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>.

Ключові слова: цивільне законодавство, прогалина, прогалина в законодавстві, прогалина в цивільному законодавстві, кваліфіковані дефекти, ліцензування, реорганізація юридичних осіб, аналогія закону, аналогія права.

Keywords: civil legislation, gap, lacuna, gap in legislation, lacuna in legislation, gap in civil legislation, lacuna in civil law, qualified defects, licensing, reorganization of legal entities, analogy of law, analogy of right.

Зубар Володимир Михайлович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВУ ПРИРОДУ ВЕДЕННЯ ЧУЖИХ СПРАВ БЕЗ ДОРУЧЕННЯ

Інститут ведення чужих справ без доручення (*negotiorum gestio*) посідає особливе місце у системі цивільно-правових зобов'язань, виступаючи механізмом правового регулювання відносин, що виникають за відсутності попередньої домовленості сторін. Актуальність його дослідження зумовлена необхідністю забезпечення балансу між захистом майнових інтересів особи (домінуса) від небажаного втручання та створенням стимулів для прояву ініціативи іншими особами (гесторами) задля відвернення шкоди чи небезпеки, що загрожує цим інтересам.

Ведення чужих справ без доручення визначається як неоговорене зобов'язання, що виникає внаслідок свідомих, добровільних, необхідних та доцільних дій однієї особи (гестора) в майнових інтересах іншої особи (домінуса) без наявності відповідного уповноваження. Ключовою передумовою є наявність реальної чи потенційної загрози невігідних майнових наслідків для домінуса, на відвернення якої спрямовані дії гестора.

Суб'єктами даного зобов'язання є:

- гестор: особа, яка з власної ініціативи здійснює дії в інтересах домінуса; важливою вимогою до гестора є його повна цивільна дієздатність, оскільки його дії спрямовані на запобігання шкоді та вимагають усвідомленого підходу;
- домінус: особа, в майнових інтересах якої діє гестор.

Предметом зобов'язання є дії гестора, які можуть мати як *фактичний* (наприклад, ремонт пошкодженої речі, охорона майна), так і *юридичний* характер (укладення угоди, здійснення платежу). Ці дії завжди обмежені сферою майнових інтересів домінуса та мають на меті попередження, усунення або зменшення потенційних чи існуючих майнових втрат.

Важливою характеристикою дій гестора є їх доцільність. Доцільність передбачає обґрунтованість дій у конкретній ситуації, вибір оптимального варіанту поведінки з урахуванням інтересів домінуса, інших осіб та суспільства. Оцінка доцільності проводиться за об'єктивними критеріями, проте враховуються й суб'єктивні можливості гестора (його досвід, знання, навички). Діяльність гестора неминуче пов'язана з ризиком, оскільки результат не є гарантованим. Ризик включає об'єктивні (ймовірність наслідків, невизначеність) та суб'єктивні (усвідомлення, оцінка, вибір поведінки) компоненти.

Термін “без доручення” означає відсутність будь-якого попереднього уповноваження з боку домінуса – договору, вказівки чи обіцяної згоди. Однак, правила цього інституту не поширюються на ситуації, коли:

- дії є частиною статутної діяльності певних організацій (наприклад, пожежна служба, рятувальні служби, благодійні фонди);
- ведення справ здійснюється на підставі прямого обов'язку, встановленого законом чи адміністративним актом (наприклад, дії опікунів, піклувальників).

Для того, щоб дії гестора породили зобов'язання домінуса відшкодувати втрати, необхідна наявність сукупності умов:

- відсутність доручення – дії вчиняються виключно з ініціативи гестора;
- наявність реальної небезпеки майновим інтересам домінуса має загрожувати реальна, а не уявна небезпека (дії гестора мають бути спрямовані на її попередження, усунення чи зменшення);
- спрямованість на вигоду домінуса – дії мають відповідати очевидній вигоді чи користі та дійсним або можливим намірам домінуса, виконуватися з необхідною турботливістю та обачністю (дії не повинні суперечити відомим інтересам домінуса (окрім випадків крайньої необхідності));
- неможливість отримання згоди – обставини (наприклад, відсутність домінуса, терміновість ситуації) унеможливають попереднє узгодження дій; якщо можливість отримати згоду була, але гестор нею не скористався без поважних причин, зобов'язання не виникає;

- усвідомлення гестором своїх дій – гестор повинен розуміти, що діє в чужих інтересах, і не мати наміру створити інше правовідношення (наприклад, здійснити дарування);
- наявність понесених витрат – фактичне понесення гестором витрат є підставою для їх подальшого відшкодування;
- обов'язок повідомлення – гестор зобов'язаний при першій можливості повідомити домінуса про вчинені дії.

Зміст зобов'язання визначається правами та обов'язками гестора і домінуса, врегульованими, зокрема, ст. 1158-1160 ЦК України. Так, до обов'язків гестора відносимо:

- негайно повідомити домінуса про свої дії;
- діяти з необхідною турботливістю та обачністю;
- у разі неможливості негайного повідомлення – вжити всіх залежних заходів для відвернення шкоди та взяти на себе пов'язані з цим обов'язки (включаючи ті, що виникають з укладених правочинів);
- припинити дії, якщо домініс висловить несхвалення;
- після завершення дій надати домінісу детальний звіт з підтвердженням витрат;
- передати домінісу все отримане майно та набуті права.

До обов'язків же домінуса можна віднести:

- відшкодувати гестору обґрунтовані та необхідні витрати, навіть якщо дії гестора не досягли очікуваного результату (за умов дотримання гестором умов та обов'язків);
- у разі схвалення дій домінісом, відносини між сторонами можуть трансформуватися у відповідний договір (доручення, підряду, зберігання тощо), що надає гестору право вимагати не лише відшкодування витрат, а й відповідної винагороди.

Підводячи підсумки зазначимо, що інститут ведення чужих справ без доручення є важливим інструментом цивільного права, що регулює дії на користь іншої особи за відсутності договірних відносин. Він виконує подвійну функцію: захищає власника від несанкціонованого втручання у його справи та водночас створює правові гарантії для осіб, які з власної ініціативи діють для запобігання шкоди майновим інтересам інших. Чітке визначення умов виникнення, прав та обов'язків сторін забезпечує справедливий баланс інтересів у таких специфічних правовідносинах.

Ключові слова: Гестор, домініс, без доручення, майнові інтереси, доцільність, відшкодування витрат, цивільне зобов'язання.

Keywords: Gestor, dominus, without mandate, property interests, expediency, reimbursement of expenses, civil obligation.